

✓ համագործակցությունը բնապահպանական խնդիրներ իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների հետ,

✓ աջակցությունը Երեւանի տարածքում գործող մշակութային կազմակերպություններին,

✓ համագործակցությունը Երեւանի տարածքում գործող պետական գրանցում ունեցող կրոնական կազմակերպությունների հետ,

✓ տոների եւ հիշատակի օրերի հետ կապված՝ զանգվածային միջոցառումների կազմակերպումը, ավանդական ազգային ծեսերի վերականգնման ու տարածմանը նպաստելը,

✓ լիազոր մարմնի հետ համաձայնեցնելով՝ քաղաքային առողջապահական ծրագրերի իրականացումը,

✓ աջակցությունը Երեւանում գործող առողջապահական, ֆիզիկական կուլտուրայի, մարզական կազմակերպություններին,

✓ բնակչության սակիտարահիգիենիկ կրթության, առողջ ապրելակերպի քարոզչությունը,

✓ սոցիալական ծրագրերի իրականացումը, աջակցությունը սոցիալական պաշտպանության խնդիրներ իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանը:

Այսպիսով՝ «Երեւան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը Երեւանի քաղաքապետին ընձեռել է մեծ հնարավորություններ եւ օժտել տարաբնույթ գործիքներով՝ համայնքի զարգացմանն ուղղված միջոցառումներով քաղաքի դինամիկ զարգացման ապահովման համար (ինչը դարձյալ նույն օրենքով վերահսկվում է ավագանու կողմից, որն էլ լինելով նույն համայնքի ընտրովի մարմին՝ քաղաքապետարանի գործողությունները համայնքի բնակիչների համար դարձնում է առավել թափանցիկ եւ վերահսկելի, ինչն իր հերթին նպաստում է կառավարման որակի բարձրացմանը), ինչպես նաեւ քաղաքացիական հասարակության ձեւավորման համար՝ օրենքի սահմաններում ձեռնարկելով անհրաժեշտ բոլոր միջոցառումները՝ պետական մարմիններին օրինակալուծության դաշտում առավել քան մոտ պահելու համար [3]:

Հայաստանում 2009թ. մարտի 3-ին դիտարկվեց փոխարժեքի կտրուկ արժեզրկում, ինչն ամբողջությամբ համընկնում է արժութային ճգնաժամ բնորոշմանը՝ բոլոր դրսևորումներով: Արժութային ճգնաժամերին ՀՀ հակվածությունը գնահատելու համար կառուցվեց մոդել՝ կիրառելով գրականության մեջ տարածված Ազդանշանային մոտեցումը:

Ազդանշանային մոտեցումը ոչ պարամետրական վերլուծության մեթոդ է, որի առանձնահատկությունն այն է, որ ի տարբերություն պարամետրական վերլուծության մեթոդների՝ այն հաշվի է առնում տարբեր գործոնների սխալ ազդանշան տալու հնարավորությունը եւ գնահատում ճգնաժամեր կանխատեսելու դրանց ունակությունը:

Ազդանշանային մոտեցման մոդելը կառուցվում է միայն Հայաստանի տվյալների հիման վրա, որը ներառում է 1996-2010թթ. ժամանակահատվածը: Չնայած այս մոդելում կիրառվում են ամսական տվյալներ, սակայն հաշվի առնելով դիտարկվող ժամանակային շարքերի կարծուծության, ինչպես նաեւ վերոնշյալ պատկերային մոդելի հետ համադրելիության հարցը՝ ազդանշանային պատուհանը սահմանվել է 12 ամիս:

Ազդանշանային տվյալ հորիզոնի շրջանակներում եթե ցուցանիշի արժեքն անցնում է որոշակի սահմանային մակարդակը, ապա համարվում է, որ այն ազդանշան է ուղարկել հաջորդող 24 ամիսների (ազդանշանային հորիզոնի) ընթացքում ճգնաժամի հանդես գալու վերաբերյալ, իսկ տվյալ սահմանային արժեքը վերջինի ազդանշանային շեմն է: Եթե ազդանշանից հետո ճգնաժամային պատուհանի շրջանակներում տեղի է ունենում ճգնաժամ, այդպիսի ազդանշանը համարվում է լավ, հակառակ դեպքում՝ կեղծ ազդանշան կամ աղմուկ: Յուրաքանչյուր ցուցանիշի շեմային մակարդակն ընտրվում է այնպես, որ հավասարակշռություն հաստատվի շատ կեղծ ազդանշաններ ունենալու եւ շատ ճգնաժամեր բաց թողնելու ռիսկերի միջեւ (առաջին եւ երկրորդ կարգի սխալներ): Սա իրականացվում է՝ նվազագույնի ձգտեցնելով աղմուկ-ազդանշան հարաբերակցությունը, որի հաշվարկման համար կիրառվում է հետևյալ մատրիցը.

	ճգնաժամ	Խաղաղ շրջան
Ուղարկվել է ազդանշան	A	B
Չի ուղարկվել ազդանշան	C	D

Մատրիցում A-ն այն ամիսների քանակն է, որոնց համար ցուցանիշը ուղարկել է լավ ազդանշաններ, B-ն այն ամիսների քանակն է, որոնց համար ցուցանիշը ուղարկել է կեղծ ազդանշաններ, C-ն այն ամիսների քանակն է, որոնց համար ցուցանիշը չի ուղարկել որեւէ ազդանշան, որը կլինել լավը, D-ն այն ամիսների քանակն է, որոնց համար ցուցանիշը չի ուղարկել ազդանշան, ինչը կլինել կեղծ: Ակնհայտ է, որ ցուցանիշի կանխատեսումային ունակությունը կլինի կատարյալ, եթե B=0 եւ C=0:

Ազդանշանային մոտեցման համար խիստ կարեւոր աղմուկ-ազդանշան ցուցանիշը հաշվարկվում է՝ հնարավոր կեղծ ազդանշանների մեջ արձանագրված կեղծերի տեսակարար կշիռը հարաբերելով հնարավոր լավ ազդանշանների մեջ փաստացի լավերի տեսակարար կշիռն կամ վերջին դիտարկված մատրիցի հիման վրա.

$$NSR = \frac{B/D}{A/C + C}$$

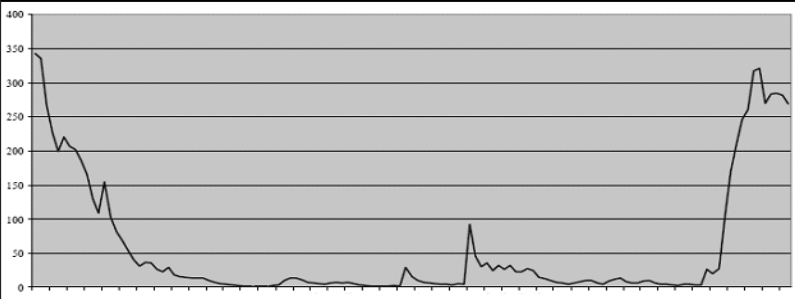
Այս գործակիցը հնարավորություն է տալիս ոչ միայն գտնել ցուցանիշների շեմային արժեքները, այլեւ գնահատել յուրաքանչյուր գործոնի կանխատեսային ունակությունը:

Նշված մեթոդաբանությամբ կառուցված Համակցված ինդեքսի շարժը ցույց է տալիս, որ այն առավել չափով ազ-

Օգտագործված գրականություն

1. «Երեւան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք. Երեւան 2009, էջ 32-50
2. Մենելմենտ, Սովարյան Յու.Մ., Տեսնեսագետ, 2002, էջ 248-269
3. Теория государства и права, Под ред. Марченко М.Н., Москва: Зерцало, 2001, с. 409.

Համակցված ինդեքսի շարժը

դանշաններ է ուղարկել մինչև 2000թ. եւ բավական կայուն ընթացք է դրսևորել 2000-07թթ. (տես՝ գծապատկերը):

Գծապատկերն ակնառու է դարձնում նաեւ ինդեքսի մի շարք կտրուկ թռիչքներ, որոնք ենթադրում են, որ դրանց հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում մեծանում է ճգնաժամի հավանականությունը: Մասնավորապես՝ սկսած 2008թ. կեսերից Համակցված ինդեքսը դրսևորել է կտրուկ վերելքի միտում, ինչը 2008թ. վերջի եւ 2009թ. սկզբի համար ենթադրում էր արժութային ճնշումների խստացում:

Ճգնաժամերին երկրի հակվածության ամփոփ գնահատականը հավանականային տեսքով ստանալու համար Համակցված ինդեքսի զարգացումը համադրվել է ԱՇՃ ինդեքսի շարժի հետ եւ հաշվարկվել արժութային ճգնաժամերի պայմանական հավանականությունները՝ Համակցված ինդեքսի տարբեր արժեքների դեպքում: Նախ՝ քանի որ ԱՇՃ ինդեքսի կիրառմամբ 159 հնարավոր ամիսներից (մինչև 2010թ. մարտ) առանձնացվել էր 10-ը՝ որպես ճգնաժամային, ապա արժութային ճգնաժամերի հանդես գալու ոչ պայմանական հավանականությունը Հայաստանում կազմում է 6.8%:

Ինդեքսի առավել բարձր արժեքները համապատասխանում են ճգնաժամային ավելի մեծ հավանականությանը: Ավելին՝ Համակցված ինդեքսի 167.11-ից բարձր 35 արժեքներից 32-ը կանխատեսել են ճգնաժամեր: Իսկ շեմային մակարդակը կարելի է համարել ինդեքսի 167.11 արժեքը, քանի որ այդ շեմից վերեւ ճգնաժամերի հավանականությունը գերազանցում է 50%-ը:

Գծապատկերում ներկայացված Համակցված ինդեքսի շարժից երևում է, որ դեռևս 2008թ. կեսերից ինդեքսի արժեքը գերազանցել է 167.11 սահմանային շեմը, ինչը հաջորդող 12 ամիսների համար կանխատեսում էր արժութային ճգնաժամերի ավելի քան 90% հավանականություն, ինչն էլ փաստացի իրացվեց՝ ի դեմս 2009թ. մարտի ճգնաժամի:

Օգտագործված գրականություն

1. Ավետիսյան Յ., Գրիգորյան Վ., Արժութային ճգնաժամերի կանխատեսման վաղաժամ ազդանշանային համակարգերը Հայաստանում, ԳՅ ԿԲ աշխ. փաստաթուղթ, 2009
2. Фишер С., Валютные режимы, Финансы и развитие, 2001.
3. Baillie R.T., McMahon P.C., The Foreign Exchange Market. Theory and Econometric Evidence, Cambridge University Press, 1990.

**ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՃԳՆԱԺԱՄԵՐԻՆ
ՀՀ ՀԱԿՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ**

ԳՏԴ 339 : 336 : 338 (479.25)

**Աննա
ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ**
ԵՊՅ
տնտեսագիտության
ֆակուլտետի
մագիստրոս

